

Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΤΩΝ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΝ

Ὁ βίος τοῦ οἴκου τῶν ἐν Κερκύρα Βουλγάρων εἶναι γνωστός, ἀφ' ἧς ἐποχῆς συνεδέθη οὗτος ἀρρήκτως μετὰ τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τοῦ ἀγίου καὶ θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος, προστάτου τῆς Κερκύρας, ἥτοι ἀφ' οὗτου Σταματέλος ὁ Βούλγαρις τῷ 1521 ἦλθεν εἰς γάμον μετὰ τῆς Ἀσημίνας Καλοχαιρέτου, ἔγγονῆς τοῦ Γεωργίου Καλοχαιρέτου τοῦ κομιστοῦ εἰς Κέρκυραν τῶν ἱερῶν λειψάνων Σπυρίδωνος τοῦ θαυματουργοῦ, Θεοδώρας τῆς Αὐγούστης καὶ ἄλλων ἀγίων.

Τίς ἦτο ὁμως ὁ Σταματέλος οὗτος Βούλγαρις, τὸν ὁποῖον ἡ χήρα τοῦ Μάρκου Καλοχαιρέτου, Κυράτσα Μάρω, προέκρινεν ὡς γαμβρόν της μεταξὺ πολλῶν ἄλλων εὐγενῶν νέων τῆς Κερκύρας, οἵτινες ἀναμφιβόλως θὰ ἐπωφθαλμίαν νὰ ἔλθωσιν εἰς γάμον μετὰ τῆς κληρονόμου τοιοῦτου ἀνεκτιμήτου θησαυροῦ;

Τὸ ἀρχαῖον γενεαλογικὸν δένδρον τῆς οἰκογενείας μαρτυρεῖ ὅτι ὁ οἶκος ἔλκει τὴν καταγωγὴν ἀπὸ τινος Ἑλεάζαρ πρίγκιπος τῆς Βουλγαρίας.

Ὁ Λαυρέντιος Βροκίνης, ὅστις συνένταξε τὴν ἱστορίαν τῆς οἰκογενείας, ὅπως χρησιμοποίησεν αὐτήν ὁ Εὐγένιος Ρίζος Ραγκαβῆς εἰς τὸ «*Livre d'or de la noblesse Ioniennne «Corgou»*», δὲν παραδέχεται τὸν Ἑλεάζαρ τοῦτον ὡς πρίγκιπα τῆς Βουλγαρίας, ἀλλὰ μόνον ὡς καταγόμενον ἐκ Βουλγαρίας καὶ ἀνήκοντα εἰς μίαν τῶν ἐπιφανεστέρων οἰκογενειῶν.

Εὐτυχέστερος τοῦ Βροκίνης εἰς τὰς ἀναζητήσεις μου, εἶμαι τῆς γνώμης, ὅτι τὸ γενεαλογικὸν δένδρον τῆς οἰκογενείας ἀποδίδον τὸν τίτλον τοῦ πρίγκιπος εἰς τὸν γενάρχην Ἑλεάζαρ, δὲν σφάλεται, ἀλλὰ εὐρίσκεται ἐν πλήρει τάξει, ὡς πρὸς τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν.

Μεταξὺ τῶν ἐγγράφων μου, ἀνεῦρον χειρόγραφον τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, ἀντίγραφον παλαιότερον, τὸ ὁποῖον ἐν εἶδει χρονικοῦ ἔξιστορεῖ τὰ κατὰ τοὺς Βουλγάρους, ἀφ' ἧς ἐποχῆς οὗτοι μετέφησαν εἰς τὴν Βαλκανικὴν. Ὡς γνωστόν, τὰ χρονικὰ ἀπεδείχθησαν πολύτιμα ὡς ἱστορικὴ πηγή, καὶ πολλάκις εἰς αὐτὰ ὀφείλεται ἡ εὕρεσις τῆς ἀληθείας μεγάλων ἱστορικῶν γεγονότων. Διὰ τῶν πληροφοριῶν τῶν περιλαμβανομένων εἰς τὰ χρονικὰ ἀνεζητήθησαν αἱ ἱστορικαὶ πηγαί, αἵτινες ἤγαγον εἰς συμπεράσματα ἀπολύτως συμφωνοῦντα εἰς ταῦτα.

Τὸ ὑπ' ὄψιν λοιπὸν χρονικὸν εἶναι ἄξιον λόγου, διότι ἐν αὐτῷ συμπεριλαμβάνεται ἄγνωστος δημοσία πράξις ἐνώπιον συμβολαιογράφου. Αὕτη εἶναι ἡ διαθήκη Στεφάνου τοῦ ἐκ Βουλγάρων (de' Bulgari), γενομένη ἐνώπιον τοῦ συμβολαιογράφου Κερκύρας Μένεγου Μαιμονάλη, λεγομένου Γκλαβᾶ, καὶ τῶν μαρτύρων μισὲρ Γιάννου Τούρκου, γραφέως, καὶ Νικολάου Σκιεβάνου λεγομένου Βαρή. Τῆς διαθήκης ταύτης ἀντίγραφον ἐλήφθη τῇ 10 Αὐγούστου 1589 ὑπὸ Ἀρτεμίου τοῦ Βουλγάρως τοῦ βραδύτερον (1603 - 1608) μεγάλου πρωτοπαπᾶ Κερκύρας.

Ἐκ τοῦ λεκτικοῦ τῆς διαθήκης ταύτης δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι αὕτη συνετάχθη Ἑλληνιστί, μετεφράσθη δὲ Ἰταλιστί, ὅπως συμπεριληφθῆ εἰς τὸ χρονικόν. Ἐν αὐτῇ ὁ Στέφανος Βούλγαρις ὁμολογεῖ ὅτι ἦλθεν εἰς Κερκυραν τῷ 1462, Αὐγούστου 9, ὡς μαρτυρεῖται τοῦτο, ὡς λέγει, ἐκ τῆς ἐν τῇ καγκελλαρίᾳ τοῦ Βαίλου καταθέσεως τῶν φίλων του Ἰωάννου Μορέλλου καὶ Νικολάου Ἀλταβίλλα. Παρακαλεῖ ἔπειτα τοὺς Κερκυραίους ἐν ὀνόματι τῆς ὀρθοδόξου θρησκείας νὰ μὴ καταδιώξωσι τοὺς υἱούς του, ἀλλὰ νὰ εἶναι φίλοι των. Ὡς πρὸς τὰ παρελθόντα μεγαλειὰ του, ἐλάχιστα ἐνδιαφέρεται, διότι νομίζει, ὅτι ταῦτα δὲν θὰ ἐπανέλθωσιν. Ὅτι ἐνδιαφέρει αὐτὸν εἶναι ὅπως οἱ υἱοὶ του καὶ οἱ ἔγγονοὶ του γίνωσι Κερκυραῖοι. Ἐὰν δὲ ὁ θεὸς θελήσῃ οἱ υἱοὶ του Κωνσταντῖνος καὶ Βασίλειος μετὰ τῶν ἔγγονῶν του Νικολάου, Εὐσταθίου καὶ Ἀνδρέα, νὰ ἐπανέλθωσι εἰς τὴν πατρίδα των ἐπιθυμεῖ πάντοτε νὰ ἐνθυμοῦνται τοὺς Κερκυραίους μετ' ἀγάπης.

Ἐπιθυμεῖ πρὸς τούτοις οἱ κληρονόμοι του νὰ ζήσωσιν ἐν Κερκύρα χωρὶς νὰ διαπράξωσιν ἐπιληψίμους πράξεις, ἀφ' οὗ ἀφήνει εἰς αὐτοὺς χρυσὸν διὰ νὰ ζήσωσι. Εἰς τὸ οἶκημα, εἰς τὸ ὁποῖον διαμένει, νὰ κατοικήσωσι καὶ αὐτοὶ ἄνευ ὑπεροψίας καὶ νὰ χαιρετῶσι ταπεινῶς πάντας. Τὰ ἡμίση τῶν χρημάτων του νὰ λάβῃ ὁ Βασίλειος, τὰ ὑπόλοιπα δ' ὁ Κωνσταντῖνος, θανόντος δὲ τοῦ ἑνὸς νὰ μένη ὁ ἐπιζῶν κληρονόμος καὶ τῆς οἰκίας. Ἐπιτρέπει εἰς τοὺς υἱούς του νὰ πωλήσωσι τὴν οἰκίαν του μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ ἐπίπλων, ἐὰν δὲ ὁ Ἀνδρέας Κοντόκαλης καὶ ὁ Γιάννης Βλεμονιώτης δώσωσι χρήματα ἐπὶ προθεσμίᾳ νὰ γράψῃ τὴν ὀφειλὴν εἰς τὰς πράξεις του ὁ συμβολαιογράφος Δῆμος Καβάσιλας καὶ τότε νὰ λαμβάνωσιν οὗτοι τὴν οἰκίαν, οἱ δὲ κληρονόμοι του νὰ ἀγοράζωσιν ἑτέραν. Ἐὰν δὲ ἤθελεν εὐδοκήσῃ ὁ Θεὸς νὰ δύνανται οἱ υἱοὶ του ἢ ἔγγονοὶ του νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πατρίδα, δὲν θὰ πράξωσιν ἀτιμίαν, ἐὰν παραμένωσιν ἐν Κερκύρα καὶ νυμφευόμενοι λάβωσι γυναῖκα συμφώνως πρὸς ὅσα διατάσσει ἡ μήτηρ ἐκκλησία, ἐκ τῆς τάξεως τῶν εὐγενῶν. Ἀκόμη ἐπιθυμεῖ, ὅπως ἐκ τῶν χρημάτων του τελεσθῶσι διὰ τὴν ψυχὴν του τέσσαρα μνημόσυνα σαραντάρια εἰς τέσσαρας διαφόρους ναοὺς, κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου. Ἡ κηδεῖα του ὀρίζει νὰ τελεσθῇ ἐν καιρῷ νυκτὸς ἄνευ ἐπιδείξεως. Ἐπίσης παραγγέλλει, ὅπως τὴν 29^{ην} Αὐγούστου ἐκάστου ἔτους τελῆται λειτουργία ὑπὲρ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀποθανόντος πενθεροῦ

του Ἐμμανουήλ. Ἐὰν δέ ποτε ἐλευθερωθῆ ἡ πατρίς του, οἱ κληρονόμοι μέχρι τετάρτης γενεᾶς νὰ μετακομίσωσι τὰ ὄσῳα του εἰς αὐτὴν ἄνευ θορύβου καὶ νὰ τὰ θάψωσιν ἐν τῷ ναῷ του. Τέλος ἀφίνει καθολικοὺς κληρονόμους τοὺς υἱοὺς του ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ συνάψωσι γάμον μετ' εὐγενοῦς τῆς Κερκύρας. Τοῦναντίον ἐὰν ἤθελον λάβει σύζυγον ἐξ Ἰωαννίων ἢ ἐξ ἄλλου τόπου ἀποκληρώνει αὐτοὺς καὶ ἀναθέτει εἰς τὸν πρωτοπαπᾶν Τιμόθεον Δαρῆν ἢ τοὺς διαδόχους του καὶ εἰς τὸν μισερ Δονᾶν Διγότην καὶ μισερ Νικόλαον Φιομάχον νὰ διανείμωσι τὴν περιουσίαν του εἰς τρεῖς μοῖρας καὶ νὰ διαθέσωσι τὴν μίαν εἰς πτωχοὺς, τὴν ἄλλην, ὅπως ὑπανδρεύσωσι πτωχὰς νεάνιδας καὶ τὴν τρίτην, ὅπως ἐπαναφέρωσιν εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν ἀμαρτωλάς.

Ἐπογράφεται Στέφανος Ἐλεάζαρος ἐκ Βουλγάρων. Ἔπονται οἱ ἀνωτέρω ἀναφερόμενοι μάρτυρες καὶ ὁ συμβολαιογράφος.

Ἀμέσως δὲ παρόντος τοῦ διαθέτου Στεφάνου Ἐλεάζαρος ἐκ Βουλγάρων καὶ τῶν μαρτύρων ἐξήχθη ἐπίσημον ἀντίγραφον παραδοθὲν εἰς τὸν εἰρημένον Στέφανον ἐκ Βουλγάρων.

Τῆς δημοσίας ταύτης διαθήκης τὴν γνησιότητα δὲν δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν — ἂν καὶ δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ παραβολὴ αὐτῆς, λόγῳ τῆς ἀπωλείας τῶν βιβλίων τοῦ Συμβολαιογράφου Μαμονάλη, ὅπως καὶ τῶσων ἄλλων — διότι ἐν αὐτῇ ἀναφέρονται πρόσωπα καὶ πράγματα, τὰ ὁποῖα οὐδένα σκοπὸν θὰ εἶχον νὰ εἶναι ψευδῆ. Οὔτε ἡ διαθήκη εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ παρέχη τὴν ὑποψίαν τῆς πλαστοτήτος, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ ὑποτιθέμενος πλαστογράφος θὰ εἶχε συμφέρον νὰ διαφωτίσῃ διὰ ταύτης πάντα ὅσα ἐν τῷ χρονικῷ περιλαμβάνονται. Ἐκ τῆς διαθήκης ταύτης τὰ μόνα σημεῖα, τὰ ὁποῖα ἐνδιαφέρουσιν ἡμᾶς, ὅπως βασίσωμεν τὴν ἄποψιν ἡμῶν εἶναι α') ὅτι ὁ Στέφανος Βούλγαρις ὁμολογεῖ ὅτι ὁ ἴδιος μετῴκησεν εἰς Κέρκυραν τῷ 1462, β') ὅτι κατάγεται ἐκ Βουλγαρίας, γ') ὅτι ἡ θέσις του ἐν Βουλγαρίᾳ ἦτο προνομιακὴ καὶ δ') ὅτι πενθερὸς αὐτοῦ ἦτο ὁ Ἐμμανουήλ, διὰ τὸν ὁποῖον ἀφήνει κληροδότημα ὅπως τελεῖται λειτουργία ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς του κατὰ τὴν 29 Αὐγούστου.

Ἄς ἐξετάσωμεν τώρα τὸ χρονικόν, διὰ νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν ἐξιστόρησιν τῶν γεγονότων, τὰ ὁποῖα ἐξελίχθησαν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Στεφάνου τούτου καὶ τῶν προσηγηθέντων αὐτοῦ.

Τὸ χρονικὸν ἄρχειται τῆς ἱστορικῆς του ἀφηγήσεως ἀφ' ἧς οἱ Βούλγαροι κατερχόμενοι ἀπὸ τῶν ὀχθῶν τοῦ Βόλγα ἐγκατεστάθησαν ἐν τῇ Βαλκανικῇ. Θὰ ἦτο λίαν ἀνιαρόν, ἐὰν ἠθέλομεν ἐνταῦθα ἐπαναλάβει ὅσα περὶ τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως τοῦ Βουλγαρικοῦ λαοῦ τὸ χρονικὸν ἀναφέρει, θὰ περιορισθῶμεν μόνον νὰ ἐξετάσωμεν τὰ νεώτερα γεγονότα τὰ στενῶς σχετιζόμενα πρὸς τοὺς ἀμέσους προγόνους τοῦ συντάξαντος τὴν διαθήκην του Στεφάνου. Μετὰ ταῦτα θὰ εἶναι εὐκόλος ἡ ἀναζήτησις τῆς ἀπωτέρας ἱστορίας τοῦ Βουλγαρικοῦ λαοῦ καὶ τῶν προγόνων τοῦ Στεφάνου τῶν ἀναφερομένων ἐν τῷ παρόντι ἐρανίσματι.

Ἄμουράτ Σουλτάνος τῶν Τούρκων (1360-1389), ἀφ' οὗ κατέκτησε πλείστας χώρας ἐν Εὐρώπῃ μετὰ τὴν νίκην τοῦ Κοσσοβίου κατὰ τῶν Σέρβων, τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Οὐγγρων, ἐφονεύθη ὑπὸ χριστιανοῦ στρατιώτου.

Τοῦτον διεδέχθη ὁ υἱὸς του Βαγιαζήτ, ὅστις, θέλων νὰ ἐκδικηθῆ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς, ἐξεστράτευσεν κατὰ τῶν Βουλγάρων καὶ κατειρόπωσεν αὐτούς. Κατὰ τὴν μάχην ταύτην ἐφονεύθη καὶ ὁ Ἐλεάζαρ ἀρχηγὸς τῶν Τριβελιανῶν, ὁ δὲ Βαγιαζήτ ὑπεδούλωσε τὸ βασίλειον τῶν Βουλγάρων καὶ προσήρτησε τοῦτο εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν του (1393). Ὡς ἦτο φυσικόν, ἡ μεγάλη αὕτη νίκη τοῦ Βαγιαζήτ ἐφόβισε τοὺς Χριστιανούς, εἰς τρόπον ὥστε Σιγισμόνδος ὁ Βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας ἐπέδιωξε νὰ συνάψῃ συμμαχίαν μεθ' ὅλων τῶν Χριστιανικῶν κρατῶν, ὅπως σταματήσῃ τὴν πρόοδον αὐτοῦ. Πράγματι κατόπιν τῆς ἐνεργείας ταύτης, ἐν ᾧ ὁ Βαγιαζήτ εἶχε πολιορκήσει τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἠναγκάσθη νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν καὶ νὰ συνάψῃ εἰρήνην μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος Ἐμμανουήλ (1397).

Τὸν ἀνωτέρω ἀναφερόμενον ἀρχηγὸν τῶν Τριβελιανῶν Ἐλεάζαρ, διεδέχθη ὁ Μάρκος καὶ τοῦτον ὁ ἀνεψιὸς του Μάρκος ἐπίσης, ὅστις ἐτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Σιγισμόνδου τῆς Οὐγγαρίας. Εἶναι γνωστὸν ὅτι πᾶσα προσπάθεια τῶν Βουλγάρων πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας των ἀπέτυχε. Ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ ὁ Ταμερλάνος ἐκήρυξε πόλεμον κατὰ τοῦ Βαγιαζήτ, ὅστις παρασκευασθεὶς ἐξεστράτευσεν κατ' αὐτοῦ.

Μεταξὺ δὲ τῶν ὑπὸ τοῦ Βαγιαζήτ στρατολογηθέντων ἦσαν καὶ Βούλγαροι, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἐκτιμήσει οὗτος διὰ τὰς πολεμικὰς των ἀρετὰς. Τοῦτον διώρισεν ἀρχηγὸν τὸν Στέφανον, υἱὸν τοῦ Ἐλεάζαρ. Ὡς γνωστὸν ὁ πόλεμος οὗτος ἀπέβη εἰς βάρος τοῦ Βαγιαζήτ, ὅστις, νικηθεὶς ἐν Ἀγκύρᾳ, ἐγένετο αἰχμάλωτος (1402). Διάδοχος τοῦ Βαγιαζήτ ἀνεκηρύχθη ὑπὸ τοῦ Ταμερλάνου ὁ υἱὸς του Μουσαῦ, τὸν ὁποῖον ὅμως ὁ Σουλεϊμάν ἀδελφὸς του ἐξεδίωξεν καὶ ἠνάγκασεν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Εὐρώπην. Τότε καὶ οἱ Βούλγαροι ἀνεθάρρησαν καὶ ἠνάγκασαν τοὺς Τούρκους νὰ φύγωσιν ἐκ τῆς χώρας των διαβιώσαντες ἐν εἰρήνῃ μέχρι τοῦ 1413, ὅτε ἀνῆλθεν εἰς τὸν Σουλτανικὸν θρόνον Μωάμεθ ὁ Α'. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡγεμόνευεν ἐν Βουλγαρίᾳ ὁ Ἐλεάζαρ, ἀνεψιὸς τοῦ προμνησθέντος Μάρκου. Τὴν ἡρεμίαν ταύτην τῶν Βουλγάρων διατάραξεν ἡ βασιλεία τοῦ Ἄμουράτ τοῦ Β', ὅστις ἐξηνάγκασεν αὐτούς εἰς νέαν ὑποταγὴν, ὁ δὲ Ἐλεάζαρ δηλώσας ὑποταγὴν παρέμεινε δεσπότης ἐν Βουλγαρίᾳ μετὰ πολλῶν ἄλλων ἡγεμονίσκων. Ἐπὶ πλέον ὁ Σουλτάνος ἔλαβεν εἰς γάμον τὴν θυγατέρα τοῦ Ἐλεάζαρ, περιφημον διὰ τὴν ὠραιότητά της, συγχρόνως ὅμως, διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον, ἐκράτησεν ὡς ὄμηρον καὶ τὸν υἱὸν του Στέφανον.

Μετὰ ταῦτα ὁ Μουράτ Β' ἐξεστράτευσεν κατὰ τῆς Σινώπης καὶ ἐκεῖθεν ἐστράφη κατὰ τῶν δεσποτῶν τῆς Βουλγαρίας, διότι φαίνεται ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Ἐλεάζαρ Στέφανος, εὕρισκετο εἰς συνεννόησιν μετὰ τοῦ πατρὸς, ὡς πρὸς τὰς

κινήσεις και τὰς βλέψεις τοῦ Σουλτάνου. Φοβηθεὶς ἐκ τούτου ὁ Ἐλεάζαρ μετέβη εἰς Οὐγγαρίαν, ὅπως ζητήσῃ τὴν συνδρομὴν τοῦ Βασιλέως, ἐπανερχόμενος δὲ ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ τὸν ἐγγονόν του, υἱὸν τοῦ Γεωργίου τοῦ πρεσβυτέρου υἱοῦ του. Ἐν τοσοῦτῳ ὁ Μουράτ ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Σπερέντοβιτς τὴν ὁποίαν ἐπολιόρκησε, νομίζων ὅτι ὁ Ἐλεάζαρ εὐρίσκειτο ἀκόμη ἐν Οὐγγαρίᾳ. Ἄλλ' ὁ Ἐλεάζαρ, καίτοι εἶχεν ἐπανελθεῖ, δὲν ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς πόλεως, ἀλλ' ἀνέθηκεν αὐτὴν εἰς τὸν υἱόν του Γεώργιον. Ἀποτέλεσμα τῆς πολιορκίας ὑπῆρξεν ἡ ἄλωσις τῆς πόλεως καὶ ὁ ἔξανδραποδισμὸς τοῦ Γεωργίου, τὸν ὁποῖον ὁ Μουράτ ἐξηνάγκασε νὰ ἀκολουθῇ τὸ στρατόπεδόν του, ὅπως καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Στέφανον.

Οἱ ἀδελφοὶ ὅμως Γεώργιος καὶ Στέφανος δὲν ἠὺχαριστοῦντο νὰ διατελῶσιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Σουλτάνου καὶ γυναικαδέλφου των, διότι ἔβλεπον ὅτι παρεσκευάζετο οὗτος νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Οὐγγαρίας, εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ὁποίας εὐρίσκειτο ὁ πατὴρ των. Ἦλπιζον δὲ νὰ συγκινήσωσι τὸν Ἀλβέρτον Αὐτοκράτορα καὶ Βασιλέα τῆς Οὐγγαρίας, (1438) ὅπως, ἐν περιπτώσει πολέμου, ἀποκαταστήσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ἡγεμονίαν των. Πληροφορηθεὶς τὴν ἐνέργειαν ταύτην ὁ Ἄμουράτ ἐθυμώθη καὶ συνέλαβε τοὺς δύο ἀδελφοὺς διατάξας τὴν τύφλωσιν αὐτῶν, ἐπεμβᾶσα ὅμως ἡ ἀδελφή των κατῴρθωσε νὰ μὴ τυφλωθῶσιν καθ' ὀλοκληρίαν. Οἱ δὲ Τριβελιανοὶ κατεκτῆθησαν ἐκ νέου.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἄμουράτ (1451) ὁ Στέφανος, υἱὸς τοῦ Ἐλεάζαρ, ἀσθενὴς ἀκόμη τοὺς ὀφθαλμούς, ἠδυνήθη νὰ δραπετεύσῃ καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς Πελοπόννησον, ἔνθα παρουσιάσθη εἰς τὸν Δημήτριον καὶ Θωμᾶν Παλαιολόγους τοὺς Δεσπότας, ὡς υἱὸς τοῦ Δεσπότη τῆς Βουλγαρίας Ἐλεάζαρ. Ὁ Στέφανος ἐγένετο ἀμέσως δεκτὸς ὑπὸ τῶν δεσποτῶν, καθόσον ὁ πατὴρ αὐτοῦ διέκειτο φιλικῶς πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Ἐν Πελοποννήσῳ ἐφιλοξενήθη ὑπὸ τοῦ Δεσπότη Θωμᾶ καὶ ἐδήλωσεν ὅτι ἀπεφάσισε νὰ ζήσῃ ἐν εἰρήνῃ καὶ νὰ ὑπανδρευθῇ. Προθύμως τότε οἱ Δεσπότες τῆς Πελοποννήσου συνήνεσαν εἰς τὸν γάμον αὐτοῦ μετὰ τῆς ἀδελφῆς των Αἰκατερίνης, θυγατρὸς τοῦ αυτοκράτορος Ἐμμανουήλ. Εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην συνετέλεσε τὸ δρθόδοξον δόγμα τὸ ὁποῖον ἠκολούθει ὁ Στέφανος. Ἐκ τοῦ γάμου τούτου ἐγεννήθησαν δύο τέκνα ὁ Βασίλειος καὶ ὁ Κωνσταντῖνος.

Μετὰ τὴν ἀνάρρησιν εἰς τὸν σουλτανικὸν θρόνον Μωάμεθ τοῦ Β' ὁ Γεώργιος, ἀδελφὸς τοῦ Ἐλεάζαρ καὶ θεῖος τοῦ Στεφάνου καὶ τοῦ Γεωργίου, ἐγκατεστάθη ἐκ νέου εἰς τὸν θρόνον του, ὡς ὑποτελὴς τοῦ Σουλτάνου ἐπὶ καταβολῇ φόρου ὑποτελείας 50.000 δουκᾶτων ἐτησίως. Δὲν ἐπέζησεν ὅμως ἐπὶ πολὺ ὅπως ἀπολαύσῃ τὸν θρόνον του, διεδέχθη δὲ τούτον ὁ υἱὸς του Ἐλεάζαρ. Οἱ ἀδελφοὶ ὅμως Στέφανος καὶ Γεώργιος ἐν τῷ μεταξὺ κατῴρθωσαν νὰ γίνωσι κύριοι τοῦ θησαυροῦ τῆς οἰκογενείας, ὅστις ἦτο τεθαμμένος ἐν Σπεντέροβιτς, προέτειναν δὲ εἰς τὸν Σουλτάνον νὰ δώσωσι μέρος αὐτοῦ πρὸς

αὐτὸν καὶ νὰ ἀναγνωρισθῶσι κύριοι τῆς Μυσίας, μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τοῦ Ἐλεάζαρ τοῦ ἐξαδέλφου των, υἱοῦ τοῦ θείου των Γεωργίου. Ὁ Σουλτάνος ὅμως ἐπεμβάς, συνεφιλίωσε τοὺς ἐξαδέλφους, ἀφήσας εἰς τὸν θρόνον τὸν Ἐλεάζαρ καὶ ἀναγνώρισας αὐτὸν κύριον τῆς Μυσίας, εἰς δὲ τοὺς τυφλοὺς ἀδελφούς παρεχώρησεν ἐκτεταμένην ἔκτασιν ὅπως δυνηθῶσι νὰ ζήσωσιν ἀξιοπρεπῶς. Ἐνεκα τούτου ἀπολέσας τὴν ἐλπίδα τῆς παλινορθώσεως ὁ Στέφανος, ἀνεχώρησεν, ἐγκαταλιπὼν τὰς παραχωρηθείσας γαίας εἰς τὸν ἀδελφόν του Γεώργιον, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν αὐτὴν τῶν Παλαιολόγων γυναικαδέλφων του, ἐν Πελοποννήσῳ ἔνθα ἐπανεῦρε τοὺς υἱούς του, ἐφήβους πλέον. Τότε ἀπεφάσισεν ἂν καὶ λίαν προβεβηκῶς τὴν ἡλικίαν, νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν αὐτὴν τοῦ γυναικαδέλφου του Θωμᾶ εἰς Κέρκυραν τῷ 1462.

Ὡς γνωστὸν, ὁ δεσπότης Θωμᾶς ἐκ Κερκύρας μετέβη εἰς Ἰταλίαν, ὁ δὲ Στέφανος δὲν ἠκολούθησεν αὐτόν, ἔνεκεν ἀσθενείας καὶ τῶν γηρατειῶν του, ἀλλ' ἐγκατεστάθη ἐν Κερκύρᾳ ἔνθα μετ' οὐ πολὺ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Βασίλειος ἔλαβεν εἰς γάμον κόρην εὐγενοῦς οἴκου, τὴν Ἐλισάβετ Ἀρκούδη, ἐξ ἧς ἀπέκτησε τρεῖς υἱούς τὸν Νικόλαον, τὸν Εὐστάθιον καὶ τὸν Ἀνδρέαν.

Οἱ δὲ υἱοὶ τοῦ Στεφάνου, Βασίλειος καὶ Κωνσταντῖνος, συνδεθέντες διὰ δεσμῶν συγγενείας καὶ φιλίας μετὰ τῶν εὐγενῶν Κερκύρας, ἐπεδόθησαν εἰς τὸ ἐμπόριον μετὰ τῶν Ἰωαννιτῶν ἐμπόρων, σχηματίζαντες ἐν βραχεὶ διαστήματι μέτρια πλοῦτη.

Ἄν καὶ τὸ ἀνωτέρω χρονικὸν εἶναι ἀκριβέστατον ὡς πρὸς τὰ γνωστὰ ἱστορικὰ γεγονότα, ἔχομεν ἐν τούτοις νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς:

α) Ὅτι, ὡς γνωστὸν, ἡ Βουλγαρικὴ ἱστορία παύει διὰ τῆς παντελοῦς κατακτήσεως τῆς Βουλγαρίας τῷ 1393.

β) Ὅτι, τὰ ἀναφερόμενα γεγονότα ἐν τῷ χρονικῷ μετὰ τὴν χρονολογίαν ταύτην δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν Βουλγαρικὴν ἱστορίαν, ἀλλὰ εἰς τὴν Σερβικὴν τοιαύτην, ἐξ ἧς τὰ παρέλαβεν ὁ συγγραφεὺς τοῦ χρονικοῦ ὅπως καταλήξῃ εἰς τὸ συμπέρασμα του. (Ὅρα Φραντζῆ χρονικὸν Β' Κεφ. καὶ ἱστορίαν τῆς Βουλγαρίας ὑπὸ Ν. Κοκκώνη, Ἀθῆναι 1877).

γ) Ὅτι, ἐν τῇ διαθήκῃ τοῦ Στεφάνου, ἣτις σημειωτέον δὲν φέρει ἡμερομηνίαν, ἢ καθοριζομένη 29 Αὐγούστου πρὸς τέλοςιν τοῦ μνημοσύνου τοῦ Ἐμμανουήλ, ἂν πρόκειται περὶ τοῦ αυτοκράτορος, δὲν εἶναι ὀρθή, καθότι κατὰ τὸν Φραντζῆν Ἐμμανουήλ ὁ Παλαιολόγος ἀπέθανε τὴν 11 Ἰουλίου 1426 (ὄρα Χρονικὸν Φραντζῆ, ἔκδοσις Βόννης βιβλίον I Κεφάλαιον Μ'). Δυνατὸν καὶ ὁ Φραντζῆς νὰ σφάλῃται.

δ) Ὅτι ὁ Φραντζῆς ὁ τόσον λεπτομερῶς περιγράφων τὰ τῶν Παλαιολόγων, ὡς σύντροφος αὐτῶν καὶ ὡς ἐλθὼν μετὰ τοῦ δεσπότη Θωμᾶ καὶ τῆς οἰκογενείας του εἰς Κέρκυραν τῷ 1461, ὄφειλε νὰ ἀναφέρῃ καὶ τὸ γεγονὸς τῆς ἀφίξεως τῆς ἀδελφῆς τοῦ Θωμᾶ μετὰ τοῦ συζύγου καὶ τῶν τέκνων της, τὰ ὁποῖα κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος ἦσαν ἤδη ἄνδρες σχεδόν.

Ὁ Φραντζῆς (ἐν Βιβλίῳ Δ΄ Κεφαλαίῳ ΙΘ΄, στίχος 10-15), μᾶς ἀφηγεῖται πῶς ἀνεχώρησεν ὁ δεσπότης ἐκ Μεθώνης φθάσας εἰς Κέρκυραν τῇ 28 Ἰουλίου τοῦ 1461 καὶ πῶς ἡ ἀκολουθία του ἐπιβίβασθεῖσα τὴν 11 Ἰουλίου ἔφθασεν εἰς Κέρκυραν τὴν 2 Αὐγούστου.

Ἄλλ' ὁ Φραντζῆς ἐν βιβλίῳ Ι Κεφαλαίῳ Μ΄, ἔνθα περιγράφει τὸν θάνατον τοῦ αὐτοκράτορος Ἐμμανουὴλ γράφει: Οὗτος οὖν ὁ Βασιλεὺς κῆρ Μανουὴλ πρῶτον θυγατέρα ἐγέννησε..., εἶτα Κωνσταντῖνον, Ἰωάννην τὸν Βασιλέα καὶ Ἀνδρόνικον τὸν δεσπότην καὶ θυγατέρα δευτέραν τὴν..., Θεόδωρον τὸν δεσπότην καὶ πορφυρογέννητον, Μιχαὴλ τὸν αὐθεντόπουλον, Κωνσταντῖνον τὸν δεύτερον τὸν καὶ βασιλέα γενόμενον, Δημήτριον τὸν δεσπότην καὶ Θωμᾶν τὸν δεσπότην. Κατ' ἀκολουθίαν ἐπειδὴ οὔτε τὰ δνόματα τῶν ἀδελφῶν τοῦ δεσπότη Θωμα ἀναφέρει, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι οὐδόλως ἐνδιέφερον αὐτὸν ἡ τύχη τῶν γυναικῶν ἐκείνων. Πλὴν τούτου δυνατὸν ὁ πρωτοβεσιτάριος νὰ εὕρισκετο καὶ εἰς διάστασιν μετὰ τοῦ γυναικαδέφου τοῦ δεσπότη Θωμᾶ.

Τὸ πρὸς ἐπίλυσιν ὁμως ζήτημα δὲν ἔγκειται ἐνιαυθα. Πρέπει κατὰ πρῶτον νὰ ἐξακριβωθῶσι τὰ γεγονότα τὰ σχετιζόμενα μὲ τὸν Ἐλεάζαρ, τοὺς υἱοὺς καὶ ἀνεψιούς του, νὰ καθορισθῇ ποῦ ἔλαβον χώραν ταῦτα, καὶ μετὰ ταῦτα νὰ ἐλεγχθῶσι τὰ ἀναφερόμενα γεγονότα ἐν τῷ χρονικῷ, διότι οὕτω, οὐ μόνον θὰ ἀποδειχθῇ ἡ ἐξ ἡγεμονικοῦ Βουλγαρικοῦ οἴκου καταγωγή τοῦ οἴκου τῶν Βουλγάρων, ἀλλὰ καὶ ἡ συγγένεια αὐτοῦ μὲ τὸν αὐτοκρατορικὸν οἶκον τῶν Παλαιολόγων. Ὡς γνωστὸν δὲ οὐδεμιᾶς οἰκογενείας ἡ καταγωγή κατ' εὐθείαν ἢ ἐκ θηλυγονίας ἐκ τῶν Παλαιολόγων ἀποδεικνύεται ἱστορικῶς.

Μία ἐνδειξις ἀκόμη περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ οἴκου τῶν Βουλγάρων ἐξ ἡγεμονικοῦ Βουλγαρικοῦ οἴκου, εἶναι τὸ οἰκόσημον αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τοῦ τοῦ σημερινοῦ Βουλγαρικοῦ Βασιλείου. Χρυσοὺς λέων ὄρθιος πατῶν ἐπὶ τῆς ἡμισελήνου καὶ ἀτενίζων ἀστέρα χρώματος ἀργυροῦ, ἐπὶ κυανοῦ πεδίου.

Τὸ οἰκόσημον τοῦτο ἡ οἰκογένεια δὲν παρέλαβεν ἐκ τῶν ὑστέρων, ἀλλὰ ἐχρησιμοποίησεν ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐγκαταστάσεώς της ἐν Κερκύρα, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ μαρμαρίνου οἰκοσήμου ἀνευρεθέντος ὅτε ἀνεσκάπτοντο τὰ θεμέλια τῆς οἰκίας Τρίφρα ἐν Στρατιᾷ, ἐπὶ οἰκοπέδου ἀνήκοντος εἰς τὸ παρακείμενον ἐξωκλήσιον τῆς Θεοτόκου. Τὸ οἰκόσημον τοῦτο κοσμεῖ τὸ ἀέτωμα τῆς ἀνεγερθείσης οἰκίας, ἣτις ἐπὶ μακρὰ ἔτη παρέμενον ἡμιτελής, ἀποκαλουμένη ὑπὸ τῶν μέχρις ἐκείνου τοῦ σημείου μεταβαίνοντων εἰς περίπατον ἐκ τῆς πόλεως «τὸ σπῖτι τὸ χალασμένο».

Ἡ εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἀνείρεσις τοῦ οἰκοσήμου τῶν Βουλγάρων καθιστᾷ πιθανὸν ὅτι οἱ πρῶτοι εἰς Κέρκυραν ἐλθόντες Στέφανος πατὴρ καὶ Κωνσταντῖνος καὶ Βασίλειος υἱοὶ του, ἔκτισαν ἐκεῖ τὴν κατοικίαν των μετὰ ἐξωκλήσιου, εἰς τοποθεσίαν δηλαδὴ εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἄλλοι πρόσφυγες ἐκ Κωνσταντινουπόλεως κατέφκησαν. Ἐντεῦθεν ὀφείλομεν νὰ εἰκάζωμεν ὅτι μεσοῦντος τοῦ ΙΕ' αἰῶνος ἡ πόλις δὲν εἶχε μεταφερθῆ ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν σημερινὴν τοποθεσίαν τῆς τριλόφου Κερκύρας.

ΣΠ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ